

«El mètode del Pare Ireneu va crear un ensenyament de la part teòrica de la música molt més amena»

Josefina Alavedra Vilurbina És pianista i ha estat professora de llenguatge musical durant molts anys. L'octubre de 1948 va obtenir el professorat en solfeig i teoria al Conservatori Municipal de Música de Manresa i el juliol de 1953 el de piano. El 1955 obté aconsegueix la titulació³ de pianista professional. Des del 1988 va ser professora Superior de Llenguatge Musical al Conservatori de Manresa. Des de l'any 2009 treballa amb alumnes de piano i llenguatge musical al Casal de la Gent Gran.

També havia treballat a l'Escola d'Olga Roig. El 1974 va reprendre els estudis fins a obtenir el títol d'estat al Conservatori Superior de Música del Liceu, on el febrer del 1976 va obtenir el títol professional.

Vius davant mateix del polèmic parc Vila Closes. Què n'opines?

-El meu nét, l'arquitecte Marc Aloy, opina que no està tan malament com això. Relativament és una zona verda i amb les petites reformes que hi van fent sembla més simpàtic. S'havia dit que hi volien fer un pàrquing subterrani, però no s'ha dut a terme perquè segons alguns tècnics és una zona amb molta aigua. Penso que s'ha de tenir respecte per l'opinió de tothom. Curiosament, m'he implicat més a fer activitats a Vacarisses que no pas en les qüestions de la barriada de la plaça de Catalunya.

Escola de Música

Què en saps de l'Escola de Música del carrer de Sobrerroca?

-A l'època en què jo hi anava la portava el secretari Pere Claret i n'exercia la direcció el senyor Damià Rius, que era una persona molt maca i gentil que ens apreciava moltíssim. Anteriorment, també hi havia hagut el violoncel·lista Santos Sagrera, el senyor Altimiras, que tocava el violí, i les senyorettes Blanca i Badia o la senyora Sala, que hi actuaven com a jurat, però aleshores no hi tenia cap més tracte. Més endavant, recordo que es va fer el trasllat més o menys quan vaig entrar al Conservatori, que aleshores ja era a la part antiga del carrer de Jaume I, però inicialment entràvem per les escales de Mestre Blanch fins que es va fer la reforma.

Així doncs, el Conservatori també va ser escola de música?

-Hi va haver una temporada que el Conservatori no era tal perquè no podia donar titulacions, però sí que exercia com una autèntica escola de música. Més endavant sí que ho va poder fer i després fou Conservatori i escola de música. Actualment, encara és Conservatori i des de fa uns anys també escola de música, amb una part reglada i una altra de no reglada. És a dir, la reglada és el Conservatori i altra, escola de música.

Foto: Francesc Rubí

Conservatori del Liceu

Per què tries estudiar professionalment al Liceu de Barcelona?

-Perquè la germana Tosca, que era barcelonina, ja hi havia estudiat i mostrava una gran admiració pel Liceu. L'altra opció era Saragossa, però òbviament tenia més bona comunicació amb Barcelona, on a més a més tenia família.

Com eren els estudis i quins van ser els teus principals mestres?

-Al Conservatori del Liceu de Barcelona vaig tenir de mestre de piano l'Alexandre Ribó, des del començament dels estudis fins al final. Tenia fama de ser el que portava els alumnes més ben preparats, però li costava molt reconèixer que els alumnes fèiem les coses bé. Recordo que un dia em va dir: "Està molt bé, però ara ho fas cent vegades més". Entre d'altres, també vaig tenir com a professors Maria Canela, Pere Vallribera (que a més de ser un bon pianista, exercia de director del Conservatori), el mestre Roig...

Les assignatures han anat canviant amb els anys?

-El més característic és que se n'han posat de noves i la musicologia s'ha convertit en una branca d'especialització, per exemple en el cas del manresà Josep M. Vilar. Abans, potser era més un tast de les diverses assignatures, però no per endinsar-nos-hi gaire.

Pare Ireneu

Pedagògicament, s'ha modificat l'ensenyament de la música?

-Ensenyar a tocar un instrument pràcticament sempre s'ha fet de la mateixa manera. Ara bé, per a mi, el canvi més gros va ser passar del solfeig i teoria al llenguatge musical. No es tracta només d'un canvi de nom, sinó que en el meu cas va significar aprendre el mètode del Pare Ireneu Segarra. Aquest mètode va crear un ensenyament de la part teòrica --anomenada trista-- de la música a convertir-la en una part en què la canalla i la gent gran s'hi senten molt bé. Consisteix a fer cantar, tot buscant cançons conegudes i es treballa la part teòrica i el que s'ha de saber d'una manera diferent al do-re-mi-fa-sol... estricte.

Com ha canviat l'ensenyament musical al llarg dels anys?

-Totalment. Al Conservatori hi vaig començar fent piano, però com que de seguida es va jubilar el professor titular, només vaig poder fer unes classes de solfeig i teoria, fins que va entrar com a director Edmon Colomer, que tenia molt contacte amb els monjos de Montserrat. Ens va fer anar a unes xerrades amb el pare Ireneu, que ens va fer decidir pel que ens agradava, tot concretant una especialitat, que havia de ser de llenguatge musical o piano. Colomer era un bon pedagog, que es va entretenir a sondejar-nos per mirar com treballàvem. En el meu cas es va adonar de la meva passió pel llenguatge musical.

Es va accentuar amb la nova direcció?

-Sí, perquè als anys 80 va venir en Santi Riera com a director del Conservatori, que també havia estat educat amb el mètode pare Ireneu i com que tota una sèrie de gent de la meua edat teníem la sensació que no sabíem de què ens parlava, ens vam decidir a iniciar des de zero els cursets del pare Ireneu i completar el seu mètode. Essent ell, precisament a Manresa, es van anar constituint els llibres de llenguatge musical que actualment fan servir la canalla, que es van anar rectificant aleshores. Amb aquells apunts és com tot el grup vam anar aprenent el nou mètode.

En què consistia aquest mètode?

-Fèiem reunions setmanals a Manresa, en què recordo que venia gent de Vic i de la Sènia per estudiar el mètode del pare Ireneu que es basava en el mètode hongarès Codale, per anar-ho polint. També l'utilitza l'Escolania de Montserrat, que, si bé no l'aprenen al 100%, les bases musicals sí que ho són.

Com valores la festa del teu comiat com a professora del Conservatori?

-Va ser una sorpresa molt emotiva després de 31 anys de treballar-hi professionalment. Quan vaig arribar-hi, m'esperava el director que era Joan Arnau a baix al vestíbul. En Pep Padró, amb qui vaig tenir molta relació musical, em va donar un ram. Aleshores, el grup de trompetes --en el que hi havia dos exalumnes-- va començar a tocar. Al primer pis, hi havia Jordi Usan, amb el cor infantil; al segon, el grup de vent dirigit per Joan Plaja, on la meua néta tocava el clarinet. Al tercer, hi havia el grup de saxos amb l'Alba Cucurella, on tocava el meu nét. Dalt de tot, hi havia entre d'altres Manel Camp, Assumpta Mateu i Francesc Poyato --aquests dos darrers els havia

tingut d'alumnes-- i va cantar el cor juvenil dirigit per Francesc Vallès. Va ser una diada preciosa. Una de les millors satisfaccions va ser la presència de molts alumnes que avui dia són professors de música a les escoles de Sant Joan, Santpedor, Sant Vicenç, Navarcles, Sant Fruitós...

Has tingut altres mostres de reconeixement?

-Sí. Són moments molt agradables. Per exemple, ja fa uns anys, amb una de les filles i el gendre, vam anar a Prades, on es fa anualment un concurs internacional de clarinet, en què intervenia la meva néta. En el preàmbul es va fer un petit concert amb instruments de vent, en què van intervenir clarinets, trompetes i trompes, molts dels quals havia tingut com alumnes que em van recordar molt positivament la seva tasca d'aprenentatge.

Botiga de queviures

Com va sorgir el treball del teu marit com a representant de les pastes Gallo?

-Ell era de Prats de Lluçanès i de les masies del voltant portava ous, patates que servien per abastir la nostra botiga de queviures del carrer de Puigterrà de Dalt, davant de ca l'Arrufat. Era comercial i ben aviat li van donar la representació de les pastes Gallo, --una espècie de franquícia-- perquè era molt amic de l'amo de les pastes --el senyor Pagès--, que també era de Prats. Inicialment i durant una colla d'anys jo despatxava a la botiga, més endavant vam tenir un dependent i després una dependenta. Durant un temps, al matí estava a la botiga i a la tarda anava feia acompanyament de piano a l'escola de l'Olga Roig. A mesura que la casa Gallo va anar incrementant vendes, el meu home s'hi va dedicar exclusivament i aleshores vam tancar la botiga i jo vaig tornar al Conservatori.

Quin tipus de públic teníeu i quina era la vostra especialitat?

-Era una botiga de barri i la nostra especialitat era vendre la pasta a granel. L'exposàvem amb uns grans pots de vidre. Vam començar a vendre la pasta amb paperines de paper. També teníem un gran magatzem de patates i ous. El meu marit baixava patates de qualitat de Prats de Lluçanès i els botiguers venien a comprar-les a casa. De mica en mica, ens vam anar traient aquest magatzem perquè ell ja ho venia directament als botiguers. A la botiga ens vam anar especialitzant amb la pasta. En ser-ne representants teníem una furgoneta i en fèiem propaganda. Era al principi, quan Sèmoles Espona de Terrassa va comprar Gallo.

Escola d'Olga Roig

Com values el teu pas per l'escola d'Olga Roig?

-Molt positivament. És una escola de ballet clàssic que encara funciona. Recordo que en aquella època portava els alumnes a ser revisats per Joan Tena, que era un conegut ballarí del Liceu. També havíem anat a alguns festivals, com ara al Romea, i la meva funció sempre era la d'acompanyament al piano. Un cop ho vaig deixar, l'Olga Roig es va preocupar d'anar a Anglaterra per treure una titulació més especialitzada. La seva escola sempre ha tingut nas i ha funcionat molt bé.

Aleshores, tot es feia en directe?

-I tant. No hi havia gravacions. Recordo que en algun dels festivals de l'Olga Roig que sempre havien tingut molt èxit, es va fer com una barra a l'escenari, mentre jo tocava el piano i l'Olga dirigia els exercicis que estaven fent les nenes. Tot d'un plegat els diu: 'No, no!'. Es dirigeix a mi i em diu: 'Josefina, torna a començar'. Encara que estàvem dins d'un festival, aquesta era la manera en què llavors es treballava.

Vacarisses

Quina va ser la teva principal activitat a Vacarisses?

-El meu pare era fill de Vacarisses i actualment encara hi tinc casa. El meu marit, que va morir el 1995, si uns anys enrere li haguéssis preguntat per les nostres activitats, t'hauria dit que treballàvem a Manresa i vivíem a Vacarisses, sobretot a finals de la dècada dels 80 i començaments dels 90. Formàvem part de l'Associació de Festes de la Parròquia i també del seu Consell Pastoral.

Participàvem en moltes de les activitats que es feien a la parròquia. Havia tocat l'orgue, portava violinistes, cantants... Havia acompanyat les misses de festa major, amb la peregrinació del poble havíem anat a Montserrat on tocava l'orgue que prèviament ja em tenia preparat per tocar com a pianista el pare Cassià M. Just...

Quan i com sorgeix aquesta relació amb Montserrat?

-El meu pare havia tingut molta amistat amb el secretari particular del pare Escarré, que era Teodor Maria Anglès, i després arran del mossèn de Vacarisses que tenia molta amistat amb el pare Salvador, que és fill d'Alpens, i també amb els pares Bernabé i Cassià, que havien vingut moltes vegades a fer catequesi a Vacarisses. També havia vingut l'abat Bardolet i l'actual, Josep M. Soler. Arran dels cursets del pare Ireneu tinc molt bona amistat amb el germà Andreu Martínez, que dirigeix sovint els cants.

Coneixes exescolans manresans de Montserrat?

-Sí, a Manresa n'hi ha hagut molts. Per exemple, Quim Piqué, Josep M. Vilar, els germans Coll, tots ells relacionats amb la música. De Manresa ha sorgit molta gent que s'ha dedicat professionalment a la música. Ara mateix em ve al cap l'Ariadna Padró, que és molt bona violinista, Mireia Pintó, Assumpta Mateu... També hi ha alguns músics manresans que han anat al Liceu o són professors a l'ESMUC (Escola Superior de Música de Catalunya), que penso que no haurien de tenir vergonya de reconèixer-ho, sobretot en els seus currículums.

Pel que veig, teníeu molta relació amb l'Església?

-Sí, en aquella època a Vacarisses hi tenia molt pes el rector Sebastià Codina. Era una persona molt oberta, ferma, maca i molt amant de la música, amb qui havia col·laborat molt estretament. Dins l'església de Vacarisses vam formar un cor que sempre participava en les festes. Ara les coses han canviat molt i l'Església ha deixat de tenir el paper predominant que havia tingut.

Quines activitats musicals organitzàveu de cara al poble?

-Hi vam fer venir molts músics a tocar. Per exemple, Manel Camp, un violinista rus i cantants de primer nivell. Durant tota una colla d'anys vam organitzar el Vacarisses en solfa, que va portar gent com Laia Masramon, Ludovica Mosca, Miquel Ferrer, de Terrassa. Teníem molts contactes i era fàcil organitzar actuacions musicals i quan convenia feia d'acompanyant, que és el que he fet més en la meua vida de pianista.

Foto: Francesc Rubí

Gent Gran

Quina metodologia musical apliques actualment al Casal amb la Gent Gran?

-El mètode del Pare Ireneu, amb el qual la gent gran se sent més que bé. Quan vam anunciar que faríem música al Casal, inicialment hi havia molts interessats a tocar el piano, però de seguida els vaig dir que abans havien de passar per estudiar llenguatge musical. N'hi va haver que ja no s'hi van apuntar; d'altres sí, amb l'esperança més endavant de poder fer piano. Actualment, encara n'hi ha que fa quatre anys que estan fent llenguatge i consideren que tenen un nou coneixement que fins ara no tenien. Aquesta gent gran aprenen un llenguatge i una escriptura diferents. Han de posar noms i sons, aprendre un ritme, compaginar la lectura nova amb el cant i el ritme. Els va molt bé.

No és aconsellable passar a tocar directament el piano?

-Es pot fer. En aquest sentit hi ha el mètode Suzuki, en què de seguida la persona s'asseu davant del piano. Jo no ho he fet mai ni sé com funciona, però hi ha mestres que ho fan i no ho veig incompatible amb d'altres tipus d'ensenyament. Ara bé, reconec que jo no ho sabia fer. Em sento més còmode començant pel llenguatge musical.

Com va anar el viatge a Berlín?

-Molt bé. Amb el grup de música del Casal, concretament 20 alumnes, fa poques setmanes que vam anar a Berlín per escoltar expressament un concert de la Filharmònica que dirigeix Daniel Barenboim. Vam demanar les entrades amb molta antelació per poder estar en una llotja, des d'on vam poder veure Barenboim de cara. Això no té preu. Haver-lo vist dirigir fa que tota la resta quedi enrere. En tornar de Berlín van venir fills i néts a buscar la gent que arribava, molts dels quals els havia tingut d'alumnes i es van retrobar per recordar experiències viscudes. He treballat amb moltes generacions.

Així, Barenboim és el teu ídol?

-És cert que tinc admiració per algunes persones del món musical. Per exemple de Manresa m'estimo molt el Manel Camp. A Barenboim li tinc una adoració especial. Dels grans autors universals m'agraden Beethoven, pels grans concerts, Bach, Mozart... Chopin m'agrada en alguns aspectes com a pianista. També voldria remarcar, com a director de l'Orquestra Simfònica Simon Bolívar, Gustavo Dudamel, de 32 anys, que és un des directors més fantàstics de l'actualitat. La veneçolana Orquestra Simon Bolívar està constituïda per músics trets dels baixos fons, formats expressament per Dudamel, que també és titular de l'Orquestra de Los Ángeles, i convidat a les de Londres i Berlín. Malgrat la seva edat, ja està considerat un dels grans directors. Els joves músics d'aquesta orquestra són capaços després de fer un gran concert complicat i difícil, de tocar mambos. Han actuat a l'Auditori de Barcelona, on se'ls aprecia molt, amb gran èxit de públic.

El perfil

Josefina Alavedra Vilurbina neix a Manresa el 6 d'agost de 1934. El seu pare, Joan, era fill de Vacarisses i comerciant. La seva mare, Paquita era manresana, exercia de modista i el seu cognom procedia de la finca dels Vilurbina, prop de Freixenet. Comença els estudis a les germanes carmelites de Casa Caritat, on va estar-hi fins als 14 anys. Amb les Vedrunes, va estudiar Comerç tres anys més i amb 17 anys ja va començar a fer substitucions al Conservatori Municipal de Música i ajudava les monges de Casa Caritat, on ja tocava l'orgue. El seu interès musical comença als 6 anys amb la monja carmelita Maria Tosca, que li ensenya a tocar el piano, teoria i solfeig --que actualment s'anomena llenguatge musical-- i la preparava per als exàmens lliures que tenien lloc a l'Escola de Música del carrer de Sobrerroca, tot i que oficialment no tenien cap reconeixement. Tot i així guarda les notes i l'octubre de 1948 obté el professorat en solfeig i teoria al Conservatori Municipal de Música. I el juliol de 1953 el professorat de Piano. Així doncs, molt a prop de celebrar els 16 anys, recomença els estudis de nou al Liceu de Barcelona, on anava i venia amb tren i de tant en tant feia unes curtes estades a casa dels seus oncles que hi vivien. Dedica 4 anys al solfeig, teoria i piano amb les corresponents assignatures. Després, de forma més espaiada, cursa història de la música, formes musicals, pedagogia, harmonia, musicologia, acompanyament, música de cambra, estètica musical i història de la cultura. El 1955 obté el títol professional de Música. Un any després, l'abril de 1956, es casa amb Dionís Guàrdia, agent comercial de Prats de Lluçanès, que tenia la representació de les pastes Gallo. Conjuntament, obriran una botiga de queviures al carrer de Puigterrà de Dalt, on despatxava de dia, mentre a la tarda va treballar uns quatre anys d'acompanyant de piano a l'Escola Olga Roig. Van tenir tres filles: Joana, professora de l'Espill; Esperança, professora d'anglès al Lluís de Peguera; i Fina, especialista en música extraescolar a les Dominiques.

Foto: Francesc Rubí

El 1974 reprèn els estudis de Música de Cambra, Musicologia, Acompanyament i Harmonia amb la finalitat de treure la titulació superior al Liceu. Entre d'altres té de professors Alexandre Ribó i Pere Vallribera, director del Conservatori Superior de Música del Liceu. El febrer de 1976 aconsegueix el títol d'estat al Conservatori Superior de Música del Liceu i Professional de Piano. La música no estava gaire ben vista professionalment per la Dictadura i fins al desembre de 1976, l'Ajuntament de Manresa no li reconeix el primer any de cotització a la Seguretat Social -- fins aleshores el personal docent del Conservatori s'havia regit per les normes d'un patronat de la institució-- tot i que encara només com a hores extres, fins al setembre de 1980, en què se li

reconeix definitivament el sou inicial. El 1988 es presenta a una convocatòria de l'Ajuntament de Manresa i obté la plaça de Professora Superior de Llenguatge Musical al Conservatori de Manresa. S'hi està fins que es jubila oficialment el 16 de març del 2007, amb un comiat especial al maig a càrrec dels seus companys de llenguatge musical. Des del 2009 a l'actualitat fa classes al Casal de la Gent Gran del carrer Circumval·lació, a 11 alumnes de piano (mig hora setmanal) i 14 de llenguatge musical (una hora a la setmana) i les valora com a "molt agraïdes". Entusiasta dels viatges, també va formar part de la coral d'Adults del centre cívic Selves i Carner una temporada. És molt aficionada a les manualitats, especialment en el camp de la pintura, art que li ha agradat des que era petita.